

РІВНЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ
ДОКУМЕНТАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
МЕНЕДЖМЕНТУ
ТЕХНОЛОГІЙ ТА ФІЗИКИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

27 квітня 2023 року

УДК: 373.5.015.311:331

А 78

Затверджено і рекомендовано до друку рішенням вченої ради факультету документальних комунікацій, менеджменту, технологій та фізики РДГУ (протокол №5 від 23 травня 2023 р.).

А Актуальні проблеми модернізації професійно-педагогічної підготовки освіти в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали Всеукраїнської Інтернет-конференції (26-27.04.2023 р.) / упорядники: С.В. Лісова, Ю.В. Фещук, О.А. Герасименко, Н.В. Дупак, Н.В. Симонович, О.І. Шурин. Рівне: РДГУ, 2023. 128 с.

До збірника матеріалів увійшли доповіді Всеукраїнської Інтернет-конференції з теми “Актуальні проблеми модернізації професійно-педагогічної підготовки освіти в контексті євроінтеграційних процесів”, яка була проведена 26-27 квітня 2023 року на кафедрі професійної освіти, трудового навчання та технологій РДГУ спільно з працівниками Сарненського педагогічного фахового коледжу РДГУ, ВКНЗ “Володимир-Волинський ПК ім. А.Ю. Кримського”, РМЦТУМ Рівненської міської ради, Комунального закладу “РОЦНТТУМ” Рівненської обласної ради.

Матеріали можуть бути корисними науковцям, практичним працівникам, вихователям, вчителям, викладачам та студентам закладів вищої, професійної, загальної середньої та позашкільної освіти.

Схвалено кафедрою професійної освіти, трудового навчання та технологій Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 5 від 18 травня 2023 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей.

© РДГУ, СПК,
РМЦТУМ, 2023

4. Пустовіт Г.П. Зміст та сутнісні характеристики професійних інтересів обдарованих старшокласників. Освіта та розвиток обдарованої особистості. № 10 (41), 2015. С. 5-9.
5. Технології 10-11 класи. Рівень стандарту, академічний рівень Навчальна програма. (авт.: А. Терещук та інші). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення 20.01.2023).

УДК: 373. 5. 016 : 331 - 028. 22 (07)

*Олена Іванівна Шурина,
канд. пед. наук, доцент кафедри
професійної освіти, трудового навчання та технологій,
Рівненського державного гуманітарного університету,
(м. Рівне, Україна)*

*Олена Леонідівна Жупило,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності
014.10. Середня освіта (Трудове навчання та технології)
Рівненського державного гуманітарного університету,
(м. Рівне, Україна)*

ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНЕРСЬКИХ ЗНАТЬ ТА УМІНЬ УЧНІВ 10-11 КЛАСІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Технологічна освіта сучасного здобувача освіти, яка у XXI столітті стала важливою складовою загальної середньої освіти, потребує нових нестандартних підходів у методи викладання. Також потребує змін сама організація профільного навчання у школах. Необхідною умовою підвищення якості технологічної підготовки учнів є запровадження компетентнісного підходу, що передбачає засвоєння учнем не відокремлених один від одного знань і вмінь, а визначається здатністю розв'язувати проблеми різної складності на основі наявних знань.

Провідним напрямком реалізації змісту профільної технологічної освіти є проектно-технологічна діяльність, в основі якої лежить перетворююча діяльність людини в матеріальному світі, спрямована на створення навчального середовища, для розкриття й розвитку в учнів здібностей в особистісно зорієнтованій сфері проектування та виготовлення виробів. В процесі проектно-технологічної діяльності особливу важливу роль грає розвиток дизайнерських вмінь та навичок, який виступає важливою складовою процесу проектування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. В умовах сучасності формування дизайнерських знань та

умінь викликає інтерес у філософів, психологів, педагогів, художників, дизайнерів, мистецтвознавців. Так різні аспекти означеної проблеми відображені в роботах Є. Антоновича, О. Генісаретського, А. Діжур, Ю. Срібної, Д. Лебедева, В. Прусака, В. Тименко, А. Шевченко та ін. До визначення сутності «дизайну» як наукової категорії у своїх працях зверталися такі науковці, як Н. Валькова, В. Глазичев, О. Голікова, Ю. Грабовенко, В. Даниленко, А. Дмитрук, Є. Зенкевич, Л. Кулеєва, Є. Лазарев, Т. Малдонадо, С. Михайлов, В. Михайленко, А. Москаєва, Л. Соловйов, Ю. Соловйов, Т. Шевчук. Проблеми дизайнерської освіти різних рівнів висвітлюються в публікаціях Є. Антоновича, О. Бойчука, В. Бутенка, О. Бондара, В. Вдовченка, В. Даниленка, Ю. Срібної, Ю. Кулінки, С. Кучер, Є. Лазарева, С. Мигалья, Л. Оршанського, І. Савенка, В. Тименка, В. Титаренко, О. Фурси, В. Шпільчака, М. Яковлева та ін.

Вивчали питання розвитку дизайнерських знань та умінь в процесі профільного навчання Ю. Белова, С. Кожуховська, Н. Конишева, Є. Клімов, О. Куликов, Ю. Кулінка, С. Кучер, В. Наумов, В. Пузанов, В. Розін, І. Савенко, В. Сидоренко, Є. Ткаченко та ін.

Постановка завдання. Метою нашої статті є дослідження формування дизайнерських знань та умінь учнів 10-11 класів, зокрема, в процесі профільного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Термін «дизайн» походить від англійського «design», яке перекладається як проект, план, малюнок.

За великої кількості тлумачень поняття «дизайн», які були на початку розвитку дизайну у світі, найбільш чітким вважається визначення, прийняте в 1964 році на міжнародному семінарі з дизайнерської освіти у м. Брюгге: «Дизайн – це творча діяльність, метою якої є визначення формальних якостей промислових виробів. Ці якості включають і зовнішні риси виробу, але головним чином ті структурні й функціональні взаємозв'язки, що перетворюють виріб у єдине ціле як з погляду споживача, так і з погляду виробника» [1; 2].

Існують багато підходів до визначення терміну «дизайн», перелічимо деякі з них, найбільш розповсюджені: дизайн розглядається як вид людської діяльності (Н. Валькова, Є. Зенкевич, О. Голікова, В. Даниленко, Ю. Грабовенко, А. Дмитрук, В. Глазичев, Л. Кулеєва, Є. Лазарев, С. Михайлов, В. Михайленко, Л. Соловйов, С. Москаєва, Ю. Соловйов, Т. Шевчук); дизайн розглядається як результат діяльності (Є. Зенкевич, В. Глазичев, А. Москаєва); дизайн розглядається як творча активність (Т. Малдонадо).

Таким чином можна погодитись, що дизайн являє собою творчу (А.Г. Дмитрук) проектно-художню діяльність (С.М. Михайлов та Л.М. Кулеєва), що пов'язана з проектуванням предметного світу (В.Я. Даниленко, О.П. Голікова, Н.А. Глухих, Т.А. Шевчук) [3].

Дизайн – це творчий метод, процес та результат художньо-технічного проектування виробів, їх комплексів і систем, орієнтованих на досягнення найбільш повної відповідності створюваних виробів та середовища в цілому,

можливостям та потребам людини, як утилітарним, так і естетичним [1].

Художнє конструювання, як практика дизайну, є своєрідним методом проектування предметного середовища. Взаємодія двох видів діяльності, технічної й естетичної, визначає специфіку дизайну як особливого виду творчо-естетичної діяльності, що поєднує естетичну і неестетичну діяльність.

Завданням дизайну – формування гармонійного предметного середовища, що найбільш повно задовольняє матеріальні і духовні потреби людини. Тому дизайн створює матеріальні цінності, які безпосередньо в процесі дизайну набувають естетичної цінності.

За останні два десятиліття практика дизайну надзвичайно ускладнилася. Адже проектування принципово нових промислових виробів, художньо-конструкторські зміни у зовнішньому вигляді продукції неможливі без змін технічних характеристик, без створення стилю, що охоплює всі сфери діяльності сучасної людини. Фактично, зараз неможливо знайти сфери виробничої чи соціальної практики країни, у якій би не брали участь професійні художники-проектувальники та дизайнери [4].

Особливої актуальності формування дизайнерських знань та умінь набуває під час профільного навчання. Коли здобувачі освіти працюють як над колективним масовим проектом, чи індивідуальним, вони мають змогу проявити себе з різних сторін. Учні працюють над проблемним питанням та шукають способи його вирішення різними способами.

Метою профільного навчання є створення умов індивідуалізації та диференціації навчання, врахування та сприяння подальшого розвитку інтересів, нахилів та здібностей учнів у сфері діяльності, з якою в них пов'язаний вибір майбутньої професії. Кожен учень, одержуючи базу знань, має можливість надавати перевагу тим напрямкам, які відповідають його нахилам, здібностям, майбутнім планам та будувати власну життєву траєкторію.

У зміст технологічної освіти здобувачів освіти все частіше вводять елементи художньо-технічної творчості, дизайну. У сучасному світі людина хоче бачити не лише важливі та практичні речі. Вона хоче створити навколо себе красиві, креативні, нестандартні вироби. Для цього необхідно заохочувати здобувачів освіти до створення таких речей, а, отже, навчати дітей мислити нестандартно. Формування дизайнерських знань та умінь допомагає створювати нові, сучасні вироби, що відкриває великі можливості їх застосування в технологічній підготовці учнів. Такий підхід актуальний і з точки зору необхідності навчання учнів повного технологічного циклу: від проектування, творчого задуму включно з художньо-конструкторськими (дизайнерськими) рішеннями у зовнішньому оформленні виробу, до використання технології і практичних дій щодо виготовлення виробу.

Вивчення основ дизайну на профільних уроках сприяє розумінню того, за якими принципами та законами формується предметний світ, сприяє комплексному розумінню школярами тих процесів, які відбуваються на виробництві під час створення нових виробів.

Проаналізувавши модулі профільного навчання у 10-11 класах,

можемо відзначити, що вивчення змісту кожного з модулів проводиться проектно-технологічною діяльністю. Отже, кожен проєкт містить конструкторський етап під час якого розробляються нові неповторні ідеї для створення нового виробу. А для того щоб створити щось в корені нове, яке буде відповідати певним високим якостям потрібно застосувати дизайнерський підхід. Тому дуже важливо формувати дизайнерські вміння та навички для створення нових неповторних виробів.

Під час втілення дизайнерських ідей учні розвивають не тільки художньо-естетичний смак, вони також сприяють розвитку аналітичного, критичного, образного мислення. Під час реалізації ідей здобувачі освіти навчаються розв'язувати проблемні питання, не боятися помилитися.

Обсяг і рівень знань, умінь, навичок, ключових і предметних компетентностей, якими опановують учні в результаті профільного навчання, мають відповідати вимогам, орієнтованим на кваліфікаційні характеристики професій обраного учнями профілю.

Успіхи в навчанні та вихованні учнів значною мірою залежать від учителя, його здатності творчо розв'язувати психолого-педагогічні та дидактичні завдання з допомогою сучасних інноваційних методів навчання. Розвиток майстерності вчителя відбувається не завдяки збільшенню кількості методичних посібників і активному застосуванню ним готових розробок уроків (занять) – репродуктивний рівень, а завдяки творчому розвитку сучасної теорії навчання (дидактики) у технологічній освіті зі підвищення психолого-педагогічної підготовки педагога – творчий рівень. Технологія розвивального навчання розв'язує одну із важливих проблем сучасної дидактики технологічної освіти – вдосконалення та пошук нових форм і методів технології у 10-11 класах. Педагогічна технологія охоплює комплексно основні функції навчально-виховного процесу: освітню, розвиваючу, виховну.

Також при формуванні дизайнерських знань та умінь учнів 10-11 класів в процесі профільного навчання розглядаються й інші професії, що дає змогу учням розширити знання з вибору майбутньої професійної діяльності, а саме: модельєр (створює комбінації ліній, пропорцій, кольорів і фактур одягу, технічний дизайнер співпрацює з командою дизайнерів і фабриками за кордоном, щоб забезпечити правильну конструкцію одягу, відповідний вибір тканини та гарну посадку), технічний дизайнер (підганяє зразки одягу на відповідну модель і вирішує, які крої та конструкції слід внести перед масовим виробництвом одягу), розробник викрійок (створює проєкти форм і розмірів деталей одягу), кравець (виготовляє одяг на замовлення за мірками клієнта), текстильний дизайнер (розробляє переплетення тканин і малюнки для одягу та меблів), стиліст (координує одяг, ювелірні вироби та аксесуари, які використовуються у модній фотозйомці та на подіумах), модний покупець (вибирає та купує поєднання одягу, доступного в роздрібних магазинах, універмагах і мережових магазинах), швачка (шиє готовий одяг або одяг масового виробництва вручну або за допомогою швейної машини в швейному цеху або як оператор швейної машини на фабриці), кравчиня

(спеціалізується на пошитті жіночого одягу на замовлення: денних, коктейльних, вечірніх суконь, ділового одягу та костюмів, брюк, спортивного одягу, білизни), прогноз моди(передбачає, які кольори, стилі та форми будуть популярними («в тренді») до того, як одяг надійде в продаж у магазинах), модель (носить і демонструє одяг на показах мод і на фотографіях), підходяща модель (допомагає модельєру, одягаючи та коментуючи посадку одягу під час його проектування та попереднього виготовлення), модний журналіст (пише модні статті для журналів чи газет, в яких описує представлений одяг або модні тенденції), модний фотограф створює фотографії одягу та інших модних речей разом із моделями та стилістами для журналів або рекламних агентств) тощо.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Нині сучасною основою діяльності людини стає особливе відношення до світу, розуміння значення та місця людини в ньому. Дуже важливо, щоб у здобувачів освіти виховувалось правильне уявлення про взаємозв'язок «Природа – Людина – Предметне середовище». Оскільки світ речей виник зі світу природи та існує поряд з нею, то саме під час формування дизайнерських знань та умінь учнів 10-11 класів в процесі профільного навчання з'являється можливість створювати екологічно чисті, зручні, побутово-корисні та естетичні вироби. Основне завдання впровадження дизайну полягає у формуванні в учнів основних понять про дизайн-діяльність, розвиток уміння сприймати та оцінювати якості предметного оточення, а також свідомо, грамотно формувати штучне середовище.

Нова педагогічна концепція вищої освіти передбачає специфічні дизайнерські засоби пізнання, які й визначають суть дизайнерського напрямку освіти. Застосування дизайн-підходу в технологічній освіті учнів дає змогу здійснити інтеграцію мистецтва і техніки, формує уявлення про гармонійне навколишнє середовище; формує уявлення про екологічні та духовно-естетичні засади життя; передбачає освоєння традицій, яким підкоряється розвиток предметного середовища, і тим самим виховує національно-патріотичні почуття учнів; органічно поєднуючи інтелектуальний й емоційний компоненти, дозволяє помітно інтенсифікувати навчання та сприяє гармонійному розвитку особистості.

Список використаних джерел:

1. Наконечна А. Виникнення терміну «дизайн». Наукові конференції, 2014р. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1123> (дата звернення: 01.04.2023)
2. Черняк Л.В. Естетика товарів та дизайн: навч. посібник: КНТЕУ, 2006. – 227 с.
3. Дмитрук А.Г. По законам краси. Мистецтво, 1985. – 78 с.
4. Кравчук Г.Т. Основи теорії дизайну. Стиль та композиція в дизайні. м. Хмельницьк, 2020 рік. URL: <https://sites.google.com/view/distance-informatics-10/> (дата звернення: 03.04.2023)

ЗМІСТ

Бірук Н.П. Реалізація технології проектного навчання у процесі трудової підготовки учнів наукового ліцею.	3
Герасименко О.А., Байрак Ю.А. Теоретичні аспекти розвитку уміння виготовлення виробів декоративно-прикладного мистецтва в учнів 10-11 класів на уроках технологій з використанням інструктажів.	6
Герасименко О.А., Грицина І.М. Базові засади розвитку творчої уяви в учнів 10-11 класів на уроках профільного навчання з використанням методів проектування.	11
Герасименко О.А., Коваль В.В. Теоретичні основи формування практичних навичок втілення проектного задуму в учнів старшої школи в процесі профільного навчання з використанням мультимедійних засобів.	17
Герасименко О.А., Савчук М.С. Характерні особливості розвитку компетентності культурного самовираження в учнів старших класів на уроках технологій з використанням практичних методів навчання.	24
Дунак Н.В. Формування практичної компетентності майбутніх фахівців з готельно-ресторанного обслуговування у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі.	27
Лісова С.В. Особливості функціонування єдиного освітнього простору в епоху інтеграції і глобалізації освітніх систем.	31
Мойсеєць К.В. Організація дистанційного навчання при викладанні фахових дисциплін спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології).	35
Павленко В.В. Технологічна карту уроку “Технології”: проблеми розробки.	39
Пісна Т.М. Імідж як складова індивідуального стилю діяльності сучасного викладача.	45
Саванчук О.А. Роль графічної підготовки та дизайну у становленні молодого вчителя технологій.	48
Савченко Л.О. Педагогічна діагностика оцінювання якості знань студентів у закладах освіти.	52
Савчук П.П., Петрівський Я.Б., Савчук Л.А. До питання про якість професійної підготовки фахівців у ЗВО.	48
Симонович Н.В. Методика професійного та профільного навчання майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи як педагогічна проблема.	58
Симонович Н.В., Гуцалюк С.В. Теоретичні основи розвитку загально-трудова умінь учнів 8-9 класів на уроках трудового навчання із використанням дидактичних ігор.	63
Симонович Н.В., Мельник М.А. Теоретичні основи формування проектно-технологічної компетентності учнів 10-11-х класів при вивченні предмету “Технології”.	68
Симонович Н.В., Ярмолка Н.В. Теоретичні основи формування інформаційно-цифрової компетентності учнів 10-11-х класів при вивченні предмету “Технології”.	73

Фещук Ю.В., Борейко Н.С. Теоретичні аспекти розвитку графічних вмій учнів старших класів на заняттях предмету “Технології” з використанням практичних методів.	79
Фещук Ю.В., Глемба М.Б. Теоретичні основи розвитку просторового мислення учнів старшої школи на уроках креслення з використанням графічних задач.	84
Фещук Ю.В., Зайко М.О. Теоретичні аспекти розвитку екологічної грамотності учнів старших класів на заняттях профільного навчання засобами інформаційно-цифрових технологій.	88
Фещук Ю.В., Мосійчук С.А. Теоретичні аспекти формування графічної компетентності учнів закладів професійно-технічної освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.	93
Фещук Ю.В., Шоботенко Р.О. Теоретичні основи організації самостійної роботи учнів старших класів на заняттях профільного навчання засобами інформаційно-комунікаційних технологій.	98
Шурин О.І. До питання професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування.	101
Шурин О.І., Войтович Т.М. Актуальний стан розвитку критичного Мислення учнів 8-9 класів на уроках трудового навчання.	104
Шурин О.І., Волошук В.В. Розвиток творчого потенціалу учнів старшої школи в процесі профільного навчання.	112
Шурин О.І., Жабчик В.Б. Теоретичні основи розвитку професійно-пізнавальних інтересів учнів 10-11 класів на уроках технологій з використанням інноваційних методів навчання.	117
Шурин О.І., Жупило О.Л. Формування дизайнерських знань та умінь учнів 10-11 класів в процесі профільного навчання.	121
Відомості про авторів.	126

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ**

**Матеріали Всеукраїнської Інтернет-конференції
(26-27 квітня 2023 р.)**

Упорядники: *Світлана Валеріївна Лісова,
Юрій Вікторович Фецул,
Олександр Анатолійович Герасименко,
Надія Василівна Дупак,
Наталія Василівна Симонович,
Олена Іванівна Шурін.*

Друкується без редакційної правки

Технічний редактор: Т.К. Хильчук,
Коректор: Н.Р. Скачук.

Здано до набору 15.03.2023 р. Підписано до друку 24.05.2023 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 9,79.
Обл. вид. арк. 4,55. Замовлення № 218/1. Наклад 100.

Адреса: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 39
Рівненський державний гуманітарний університет,
кафедра професійної освіти, трудового навчання та технологій
(тел. 0362-40-75-80; e-mail: kpotnt@rshu.edu.ua)